

Matko Krevh.

Angelček.

Skozi solze sem videl, kako je zdrknila v jamico mala, snežnobela krsta, v kateri je spaval moj angelček — Marica. Neizmerno škoda se mi je zdelo, da se bo krsta umazala, da se bo vdrla in da se bodo črvi — ne, ne! tega še sedaj ne morem, ne smem misliti. O — še sedaj bi jokal ter klical: Škoda, škoda tistih otroškodobrih oči, tistega drobnega obrazka, ako ne bi imel upanja, da vidim Marico nekoč — od daleč seveda — poveljčano in lepo med nami, ki hodijo za nebeškim Jagnjetom.

Bal sem se ob Maričinem pogrebu za njeno belo krsto, da jo bo umazala blatna prst, še večja je sedaj moja bojazn, da bo spomin na Marico, ako odgrnem pred njim zaveso kakor pred sveto skrivnostjo, umazan od premnogih, ki jim je v obeh poželjivosti, v duši nevošljivosti, v srcu pa hudobija. Nič jim ni sveto, niti Božič, praznik največje Ljubavi, zakaj v njih je umorjeno vse, kar je vzvišeno in lepo. Ne čudim se, da jim je bil moj angelček — Marica — v spodtiko, nič novega mi ne bo, če se bodo pohujševali še sedaj ob spominu na njo, nedolžno Marico, ki že davno spi v tistem grobu. Kakor da je odpadlo od nje vse telesno, tako živi ona v moji duši in že sem prepričan, da je nosila Marica obraz mojega angela varuha in da si je on privzel podobo Marice. Pohujšajte se torej, kolikor vam drago! Podobni ste tistemu, ki je hotel pljunuti na zvezdo, pa je padel pljunek nazaj — na njega samega.

Vam pa, ki ste dobre in svete volje, zaupam svojo skrivnost. Bilo je leto dni pred Maričino boleznijo, koncem adventa. Grdo je bilo vreme, še grše ceste in steze, toda moja služba se za vse to ni zmenila: moral sem iz tople sobe v mrzlo, vetrovno vreme. Iz železa bi moral biti, da se ne bi prehladil. Joj, kako me je bodlo v prsih, ščegetalo v nosu in grlu! Nekaterim šolarjem se je zdelo to na vso moč smešno. Edina Marica je ostala resna ter me pogledovala sočutno.

S prehlajenjem se ni šaliti, Bog varuj! Še celo sam sv. Peter se je nekoč hudo prehladil. Kako se ne bi, ko pa je stal celo uro — zemeljsko seveda — na prepihu in to zaradi nekega trgovskega potnika ali agenta, ki se je naveličal romanja od trgovine do trgovine ter sklenil preseliti se v nebesa na večne počitnice.

Potrkal je. Odprl mu je nebeška vrata sam sv. Peter, pred katerim se je agent po svoji navadi klanjal na vse pretege, govoreč: »Klanjam se, sv. Peter, klanjam se, poljubljam roko. Oprostite, moje ime je N. N., trgovski potnik ali agent pri firmi N. N. Nebeški Gospod me je poklical na račun, prosim za vstop v nebesa!«

»Hm, ja, hm, agent?« momljal je nebeški vratar ter vihal nos, zakaj pošteno je vleklo. »Ne poznam vas, niti vašega stanu. Angel-tajnik, poglej v zapisnik stanov, če je v njem beseda agent!« Zastoj je brskal angel po zapisniku, besede agent ni mogel najti. Sv. Peter je razprostrl roki na dominusvobiskum, skomizgnil z levo ramo, nagnil glavo na desno ter rekel: »Obžalujem, agentov ne poznamo v nebesih.«

»Toda, sv. Peter, jaz sem umrl in bi rad v zaslužen pokoj. Tukaj v nebesih mi zelo ugaja.« — In zopet je prav pošteno potegnilo, zakaj v oblakih nad zemljo se je nabiralo k nevihti.

»Joj, kako vleče!« je vzdihnil sv. Peter. Agent je namreč po svoji navadi stal na pragu — za vsak slučaj.

»Prosim, prosim«, je veselo odgovoril agent ter hotel stopiti v raj.

»Oho, le počasi, še nisi sprejet v nebesa! Najprej povej, kaj te priporoča za večni pokoj tukaj gori?«

»Prosim, kar izvolite pogledati vzorce mojih najlepših, najsolidnejših čednostil!« Agent je ponujal lično vezan eenik. »Sama pristna roba najboljše kakovosti. Vse prima roba. Izvolite pogledati!«

Sv. Peter je radovedno vzel cenik v roke. Nataknil je naočnike ter si ga ogledoval. »To naj vas priporoča?« rekel je ter pogledal agenta čez naočnike.

»Prosim, vse je pristno, garantirano pristno. Vsaka čednost non plus ultra. Poskusite na primer potrpežljivost!«

Sv. Peter je nategoval potrpežljivost — vzdržala je. »Pa še pobožnost!« Sv. Peter je stisnil ustnici ter potegnil z rokama pobožnost.

»Še velja, le nekoliko prašna se mi zdi roba.«

»Tukaj je molččnost.« — Nekaj niti je popustilo.

»Molččnost je pa precej trhla.«

»Oh, saj v mojem poklicu ni drugače mogoče. Toda lagal ali umazano govoril nisem nikoli.«

»Hm, ja, hm! Pa vstopi«, odločil je končno sv. Peter, ko je pregledal ves cenik. Veliko je kajpada k temu pripomogel prepih. In res! Komaj je agent odšel na svoj prostor, začelo je sv. Petra trgati po glavi, ščegetati mu v nosu in grlu s tako silo, da so mu morali angelci-kuharji takoj skuhati močnih čajev iz nebeških kamelie in milijonrožic.

»Da, da, nahod ni šala«, govoril je sv. Peter ter si brisal nos z velikim rdečim robcem. »Da bi le kakšnega agenta ne bilo zopet sem gor!«

Vidite, da nahod ni šala. Seveda, sv. Petru so stregli angelci, zato si je kmalu pregnal prehlajenje, meni pa ni stregel nihče. Ni bilo čaja, ne tople sobe, še prijazne, sočutne besede nisem slišal. In to je bridko. Grenek je tuji kruh, še bridkejšje je biti bolan pri tujcih, ki ti brž privošči smrt, v najugodnejšem slučaju ti nasvetujejo bolnišnico. Doživel sem to pri ljudeh, ki so imeli in nemara še imajo, na jeziku usmiljenje in ljubezen, a v srcu se jim šopiri sebičnost. Bog jim odpusti greh!

S poukom v šoli je bilo križ. Komaj sem spregovoril besedo, že sem kihnil in zakašljal. Šolarji so se mi posmehovali — pa še skregati jih nisem mogel. Zapustil sem razred z namenom, da grem takoj v posteljo. Nekdo me je potegnil za rokav. Bila je Marica.

»Oh, gospod, kako se mi smilite! Že čisto rdeč nos imate od nahoda. Jutri vam prinesem zdravila, ki pomagajo. Ne bojte se, ne bodo prav nič grenka.« — Gledala me je sočutno: bil sem prepričan do dna duše, da sem se temu dobremu otroku smilil.

»Marica, pa prinesi! Zelo ti bom hvaležen. — Hapsi, — hapsi, sem odgovoril ter se brisal po celem obrazu.

Marica je odhitela v skrbah za moje zdravje. Drugega dne mi je prinesla zdravilo. Bil je kandis-sladkor.

»Tega cuzajte, to bo pomagalo!«

»Bog ti plačaj, dobra Marica!«

»Mama so rekli, da morate piti lipov čaj.«

»Oh, Marica, saj bi ga, pa nimam lipovega cvetja, niti človeka, ki bi mi ga skuhal.«

»Res ste velik revež.« Ni mogla pojmiti, da sem bil vkljub svojemu družabnemu stališču revež. Marica je imela še pač mamo, ki odtehta vse zdravnike in svetovalce. Predno je odšla, je še naročila, da se moram toplo zaviti v odejo; še celo na moj rdeči nos ni pozabila.

Drugega dne — na sveti post — je bilo najhujše. Prehlajenje mi je resno grozilo s pljučnico. »O Bog, samo tega ne«, sem molil, zakaj poskusil sem že dvakrat v življenju vse strašno gorje in trpljenje pljučnice. Bog mi je prizanesel z najhujšim, vendar sem se večkrat nekako onesvestil, da nisem vedel, kje sem bil in kaj se je z menoj godilo.

Takega me je našla Marica.

Kdaj je prišla in kako dolgo je čakala, da sem se prebudil — ne vem. Da pa nisem popolnoma spal, sklepam iz tega, ker se še sedaj spominjam nebeškomilega obraza. Ki se mi je prikazal v mojem polspanju. Ah, čigav je bil pač ta rajski obraz? Čigav drugi nego Maričin, ki je slo nela ob postelji, gladila mi lase ter mi brisala pot s čela.

Ko sem se predramil, sem videl dvoje črnih, otožnih oči uprtih v mene: »Marica, ali si ti?« sem rekel tiho.

»Pst, ne govorite! Vi ste bolani, a kmalu bo bolje.«

— Marica mi je popravljala zglavje in odejo kakor nekda — nekda — moja rajna mama.

»Marica, moj zlati angelček«, sem govoril ter jo prijel za rokico. Gladil sem to dobro rokico, pritiskal jo na lice in — na usta, a tako, da Marica tega ni opazila. Kaj bi se sramoval! Priznam, da nisem nikdar dotle in tudi nikoli poslej držal ter poljubljaj boljše in čistejše roke nego je bila Maričina, zakaj poljubljaj sem roko svojega angelčka.

»Gospod, ali jaslice ne boste postavili? In svečk prižgali?«

»Marica, saj vidiš!«

»Postavila sem vam jaz jaslice. Sedaj prižgem svečke. Ker se že bliža sveta noč. Kaj ne, zahvalila se bova božjemu Detetu, da vam je že odleglo?«

»Marica, moliva — ti za me — jaz za te.«

Tako sva molila. Marica je klečala pred jaslicami ter upirala svoje nedolžne oči v božje Dete, meni pa so tekale solze čez obraz ter se izgubljale v zglavju.

»O božje Dete, poplačaj z vsemi nebeškimi dobrotami tega nedolžnega otroka, mojega angelčka — Marico!« — Tako sem molil.

Marica je še zapela z zvonkim glasom: »Sveta noč — blažena noč«, nato je odbrzela domov srečna, da mi je odleglo.

Lepšega svetega večera nisem doživel in ga tudi ne bom.

Čez leto in dan pa je božje Dete res obdarilo mojo Marico z vsemi nebeškimi darovi, ko jo je prejele med krilatce božje.

Januš Golec.

Oddih po prestanem strahu.

Proti koncu vojne leta 1917 je že bilo vse tako sito večletne morije, gospodarskega propadanja in pomanjkanja, da so zabavljali ljudje gosposkega in kmetskega stanu javno čez kronane glave, ki zavlačujejo sklep tolikanj zaželjenega miru. Posebno ostre opazke so padale na račun nemškega cesarja Viljema II. Mladi avstrijski cesarski par Karol in Cita sta se še precej prikupila narodom in za nekako prvoboriteljico miru je veljala med našim ženstvom cesarica Cita.

Celo v kraje ob Sotlo se je zanesla jeza na nemškega cesarja in ljudje so pripovedovali o ostrih nastopih, ki so se baje doigrali med Viljemom in neustrašeno Cito.

Gospo sodnikova, koje mož je že bil leta na fronti in je živila sama z otroci pri svojih starših, se je bila vrnila koncem leta 1917 v obsojelske kraje iz Celja, kjer je bivala nekaj dni pri svoji prijateljici. Koj po povratku na očetov dom jo je obsula vaška inteligenca z vprašanji: Kaj govoriš v mestu o: miru, vojni, Viljemu itd.? In gospa sodnikova, kdo bi pač zameril ženski neprevidnosti v kramanju z novicami, je razkladala svojim prijateljicam, da bo vojne prav kmalu konec, ker je Cita prismočila bahavemu Viljemu zausnico. Na, ta vest o zausnici iz cesaričine dlani na nemško cesarsko lice je bilo nekaj, kar je obetalo gotovi mir in se je raztegnilo kot blisk po celi vasi in še dalje. To novico so verjeli vsi, saj je bila iz mesta in jo je zaupala vaški inteligenca gospa sodnikova, ki ima moža oficirja na fronti. Posebno ženske so oboževale Citino neustrašenost in skrbele zato, da je prodrli Citin dejanski nastop za dosego miru v zadnjo koč. Iz ust gospe sodnikove je hotela slišati vsaka mati, ki je imela sina pri vojakih, vsaka žena z možem na vojski in vsako dekle s fantom v cesarski sukni preveselo novico o Viljemovi kľofuti iz roke mladostne junakinje Cite. Gospa sodnikova je še bila prav vesela, ker so vzbudile njene celjske vesti toliko zanimanja in hrepenenja po sklepu miru s pomočjo zausnice iz ženske roke.

Kaka dva dni zatem, ko je bila novica o zausnici na Viljemovo lice dobro zasidrana po vseh vaseh ob Sotli, se je pripeljal k očetu gospe sodnikove na obisk iz trga g. notar. Po običajnem pozdravu je pozval gospo in njenega očeta v posebno sobo, zresnil obraz in rekel:

»Gospa Milica, imate moža na fronti in deco, pa ste raztrosili okrog vest o zausnici, kar lahko stane Vas glavo, celo rodbino zapor in bogzna kaj vse! Danes ni nič boljše, kakor je bilo začetkom 1914. Povsod so voluni in ovaduhov se tudi ne manjka, ker vsak bojazljivec bi se rad prikupil na odločujočih mestih. O Viljemovi zausnici že govori celi sodni okraj in vedno ter vedno se povdarja. Da je vse gotova istina, ker ste nasitili javnost s to vestjo Vi, gospa Milica, kot soproga sodnika in oficirja. Nikar se

ne čudite, ako se bo pojavil žandar z nasajenim bajonetom in Vas predal sodišču kot veleizdajalko!«

Sedaj si predstavljajte utis tega takrat resnega ter umestnega svarila! Kak učinek je napravil na starega trgovca in na še pred trenutki radostno razpoloženo gospo sodnikovo! Gospa je kleknila pri misli na žandarja, bajonet ter verige na kolena, sklenila roke kot tepen otrok in vikala: »Oče, odpusti, g. notar, za božjo voljo, pomagajte! Ali naj bežim in kam se naj skrijem?«

Notar je dvignil tresoč se rovo, jo posadil na divan, a ni se mu hotel roditi nobeden nasvet, kako neljubo in nevarno zadevo zabrisati in jo prikazati v odpustljivi luči pred neizprosnim sodiščem.

Zaključek dolgih posvetovanj se je glasil pri odhodu g. notarja: Počakati, morda le ne bodo prodrle te čenče na kako višje mesto, ki bi klicalo gospo Milico na odgovor.

Ono noč po svarilu g. notarja niso spali pri trgovčevih. Za očeta so se bali vsi, da ga bo zadela kap od razburjenosti. Iz oči gospe Milice so vrela celi potoki kesanja nad nepreudarnostjo ženskega jezika. Zaobljubila se je ono noč na vsa znana jej božja pota, ako se bo vse izteklo vsaj brez njene smrti in večje škode za celo družino. Iz polspanca proti jutru so jo vedno suvale kvišku grozne sanje o žandarju, ki jo žene vkleknjeno in peš, da jo vidiijo vsi ponosno gospo sodnikovo ponižano v veleizdajalko. In deca, ko je videla mamo vso objokano ter trepetajočo, je tudi plakala in spala le pretrgoma. Oh, bila je to za celo trgovčevno hišo nezabna noč; a tudi jutro je bilo le podaljšanje nočnega strahu in to še povrh v solnčni luči.

Stari ter od vseh spoštovani trgovci je taval drugo jutro brez zanimanja za stranke po trgovinskih prostorih, sedel na stol, zopet ustajal ter strahoma gledal skozi okno v ono smer, iz katere bi se lahko pojavil orožnik.

Gospa Milica je šetala po vrtu, otročiči so skakljali krog nje, a njene misli so bile danes osredotočene v kovanje izjav, katere bo podala koj pri prvem zaslišanju.

Ali ni hotela nesreča, da se je prerokovanje gospoda notarja izpolnilo koj drugo predpoldne po njegovem odhodu.

Oče trgovec je zagledal skozi okno svetlikajoči se bajonet, ki se je pomikal navzdol ravno proti njegovi trgovini. Ta pogled je bil preveč za starostne živce. Omahnil je na stol in poblebel kot zid. Pomočniki in stranke so hitele k staremu gospodu, da ga očuvajo pred padcem na tla in baš tedaj je vstopil stražmojster v polni službeni opremi. Kot star znanec je hotel tudi on pomagati in stekel po kozarec vode na dvorišče. Hladna voda je pomirila razburjenega trgovca toliko, da se je zavedel, odprl oči in videl pred seboj — sam Bog nas varuj — žandarja, ki ga je gladil po glavi in ga tolažil. Pogled na orožnika ga je tako osupnil, da sploh ni mogel izgovoriti niti besedice in kazal je samo z roko okoli stoječim, naj ga pustijo samega. Žandar je šel prvi iz trgovine in ravno na hodniku je zadel na gospo Milico. Gospa je prebledela in viknila kakor na smrt zadeta srna: »Jezus, Marija!«

Orožnik je gledal preplašeno ves osupel in jo tolažil, da bo že boljše očetu, naj ga pusti pri miru, ker je odpravil iz trgovine celo njega starega znanca.

Gospej so omahnile roke in imela je še toliko moči, da je vprašala: »Oh, ali moram takoj z Vami?«

»Gospa«, se je opravičeval stražmojster, »ne zamerite, da moram ravno do Vas pri tej priliki, ko je očetu slabo. Pa saj veste, da predpisi so predpisi, meni je težko, ker imam sam otroka.«

Potegnili je iz torbe popisano polo in jo pomolil gospej kot opravičilo, da on ni kriv, ampak zahtevajo od njega ta strogi nastop z višjih mest.

G. Milica je sicer segla po papirju, a s čitanjem ni šlo, saj jej je kričala vest, da gre za zaporno povelje. Prosila je še samo s povzdignjenimi rokami, naj jej dovoli vzeti voz, ako bi šla po cesti in vsem vidno, bi tega čisto gotovo ne prenesla.

Orožnik je gledal začudeno preplašeno ter zmedeno gospo, jej odvzel ono polo in jej čital na glas, da jo prosi vojaška oblast ne za — voz, ampak za otroške sankice, katere rabijo na tirolski fronti za dovažanje prehrane v postojanke.

Gospa tudi sedaj ni razumela in stražmojster jej je tolmačil dalje, češ, da je videl v rokah njenih otrok dvoje sankice in on bo rekviriral, ker si je dober z družino, samo ene, druge za enkrat še pusti.

Gospa je bila uverjena, da jo prestavlja orožnik v svoji dobrohotnosti v deveto deželo nemogočnosti, mu je iztrgala še enkrat oni papir, sedla na stol in čitala črno na belem, da ne gre za zaporno povelje, ampak res za rekvizicijo otroških sankic.

Skočila je po koncu, objela stražmojstra, ki je stal nemo kot štor, odbrzela na podstrešje, prinesla oboje sankice in povabila oko postave na dobro večerjo.

Žandar si ni mogel razlagati ljubeznjivosti gospe sodnikove, je vzel samo ene sankice ter odšel v prepričanju, da je ljubko gospo Milico popolnoma zmedla očetova nadna oslabeledost.

Ko je pomirila gospa sodnikova po prvih nepopisno radostnih izbruhih lastne duše še očeta, je bilo objemanja in solz zasluženega veselja, da je skimovala cela trgovina v negotovosti: ali se ni morda obrnilo očetu in hčerki v možganih nekaj na prismojeno plat.

Oni večer so pripravili pri trgovčevih res dobro večerjo, katere je bil deležen tudi stražmojster, ki pa ni zvedel pravega povoda izvanredne postrežljivosti ter radostnega razpoloženja, kakoršnega še ni opazoval v tej družini. Še parkrat se je opravičil pri večerji, naj mu ne zamerijo rekvizicije, jim bo že on preskrbel kake druge sankice, da ne bodo sodnikovi otroci prikrajšani na zimski zabavi. Pri slovesu je še moral vzeti žandar seboj steklenico vina in je prisegel sam pri sebi, da pri teh angelskih ljudeh ne bo rekviriral nikdar, pa naj bi mu to zapovedal sam cesar.

Oče in hči sta spala ono noč po prvem oddihu od prestanega strahu dobro, drugo jutro še obiskala v trgu g. notarja in ta je zvedel prvi resnico s strahom pred žandarjem, zaporom, smrtjo in nesrečo za celo družino. Gospa Mi

lica se spominja še danes tedaj prestanega strahu in je začela zmerjati bahavega Viljema šele po prevratu, ko se ni bilo več bati: žandarja, zapora ter smrti radi tega, ako je kdo privoščil zasluženou zaušnico kronani glavi.

Januš Golec:

Moj sinko je imel konjička dva...

Pri naši hiši smo redili po več parov volov, a le enega konja, da se je peljal eden ali drug po opravkih. Oče je bil resnega mnenja, da se priredi pri volih več nego pri konjih in povrh je še vol veliko manj občutljiv kot konj.

Ko sem se vrnil iz vojne in bolnice domov, smo imeli mršavo kobilico, kateremu ni bilo več mogoče ugotoviti let po zobeh. In s to črnkasto kobilico me je peljal Rus Nikifor na zelo imenitno gostijo. Na kolovozu pod farno cerkvijo so bile globoke in široke mlake, da se jim ni bilo mogoče izogniti. Zapeljala sva v eno tako mlakužo. Kobilice je postalo in se ni ganilo nikamor. Do tedaj niti vedel nisem, da je mrha štatljiva. Omenil sem potrpežljivemu Rusu, naj ošvrkne štatljivko z bičem preko ušes, ker vendar ne bova čakala na konjsko milost celo uro v mlaki. Nikifor je izvršil moj recept, a jaz sem okusil, kako blato hrani mlake mase rojstne župnije. Kobilice je začelo brcati po mlaki, me vsega oštrafotalo, z mesta se pa ni ganilo.

Bil sem oblečen v lepo zlikano vojaško uniformo, — skrbno pripravljen za imenitno gostijo in naenkrat ves po lit z mlakužastim blatom. Oba z Rusom sva začela udrihati po kobilici — vse zastoni! Nič ni pomagalo, moral sem z voza in stopiti do kolena v blato. Ko je mrše videlo, da nisem več na vozu, je skočilo z Nikiforjem vred v galopu iz mlake in naprej.

Blaten od glav do pet, saj tak nisem mogel v tino družbo, moral sem domov, da me očedijo. Da nisem na povratku od mlake do doma molil, bo uganil vsakdo. Med izstresanjem jeze sem se zaklel, da bom sam prodal presneto štatljivko in kupil par konj, ki spadata v naš hlev. Mati so bili z menoj istega mnenja, da je treba cigansko mrše prodati in kupiti konja, ki bosta za koleselj in težki voz.

Na omenjeno gostijo me je peljal stric s svojo kobilico in mi je zaupal med potjo, da so najboljši konjski sejmi pri Sv. Ivanu v Zelenu na Hrvaškem.

Povdariti še moram, da sem si domišljaj jaz tedaj, ker sem si pridobil v večletni vojaški službi znanje o konjskih vrlinah in napakah, da me ne bi prekanil niti cigan, kaj šele navaden konjski barantač.

Kmalu po gostiji sem se odpravil na konjski sejm v Zelenu in tudi stara štatljivka »švarca« je morala zraven. Na sejmu je bilo dovolj živega blaga, ker na Hrvaškem ni bilo onih prisilnih živinskih rekvizicij, kakor pri nas na Stajerskem. Izmed vseh na sejmisti prignanih konj sta se meni dopadla dva rujavkasta, ki sta kazala koj na prvi pogled največ čilosti in živahnosti. Bila sta primerne rasti za koleselj in težo. Z Rusom sva bila kmalu v pogajanjih z lastnikom teh lepih živali. Konja smo vpregli v koleselj in v težki voz, da ne bi kupil štatljivca. Vajeti je prepustil Hrvat meni in Rusu, ker je povdarjal, da sta konja za tek in težo brezhibna. Ni pretiraval, ker sta živali brzeli pohvalno po ravni cesti, vlekli navkreber in nista kazali nobenih znakov pretirane plašljivosti. Bili sta obe kobilici in sicer ena 4, druga 6 let in si ju lahko gladil mirno po glavi, hrbtu in trebuhu. Ker je napravil lastnik po zunanosti in obnašanju najboljši utis, sva si bila kmalu edina na 14 tisoč kron za obe in še štatljivko švarco mi je pomagal prodati revnemu Zagorcu, ki je vozil okrog po selih glinasto in porcelanasto posodo.

Peljala sva se iz Zelene z Rusom po popitem likofu prav židane volje. Sedel sem sam zadaj na vozu v ponosu, ker se mi je prva kupčija z živim blagom posrečila tako sijajno. Živali sta brzeli od Sv. Ivana do doma brez priganjanja in ošvrkovanja z bičem.

Doma se je vršil temeljit pregled od vseh članov naše mnogoštevilne družine. Največjo hvalo so peli moji kupčijski sreči in poznavanju konj mati, ki se bodo odslej vozili kot kmetica in ne — kot ciganka! Oče niso skraja nič rekli, ko so ogledovali živali, le na koncu so me potrepjali nekako pohvalno po rami ter zapeli tako napol: »Moj sinko ima konjička dva...«

Kupil sem še koj drugi dan novo, lepo rumeno opremo za obe kobilici in nato sem se peljal kot Elija enkrat v sosedno vas, drugič v trg, kjer sem žel povsod priznanje mojim kupčijskim zmožnostim.

Par dni po prvi bahariji z novimi konji se je začela osem dni trajajoča božjepotna pobožnost ob Mali Gospojnici na Sv. gorah. Šel sem pomagat in seve sem moral ločiti od predragih mi živali, na kateri sem bil tako ponosen, ker sta bili moja prva živa last.

Tako v sredini te pobožnosti so prišle na Goro moje sestre in mi zaupale, naj pridem domov, ker konja nič več ne jesta in pada z nju meso kar vidno, kakor da bi ga česal z grebenom.

Ti moj Bog ti, kako me je pogrela ta vest, a sem se tolažil, da ne bo tako hudo, ker ženske se pač ne spoznajo na konje. Akoravno sem prikrival po možnosti notranjo vznemirjenost, nisem mogel več strpeti do konca pobožnosti in sem odšel poprej domov in naravnost v hlev.

Mesto iskrih in poskočnih dveh živali sem ugledal v jasli nemo bulječa in že do kosti ogledana krampa, ki se niti ozrla nista, ko sem vstopil in ju poklical po imenih.

Stopil sem bliže: Konjema so se tresle noge, jasli polne najboljše krme, a nobeden se niti zmenil ni zanjo, bila je nedotaknjena. Rus mi je zatrjeval, da ju je hranil v moji odsotnosti pravilno, da sta stali kobilici vedno v hlevu, vendar nočeta nobene krme že par dni.

Poklical sem živinozdravnika. Ogledal si je bolnika v hlevu in na prostem, otipaval od vseh strani, skimaval z glavno in konečno predpisal kolmož med otrobi, ker konja sta morala nekaj požreti.

Za živinozdravnikom so prihajali domači mazači. Nobeden ni spoznal bolezni, vsak je nasvetoval uporabo kakke coprnije. Laporški Peter mi je prigovarjal resno, naj zadela na hlevu vsa okna in vse odprtine tako, da bode prihajala solnčna svetloba pred konjske jasli skozi eno samo špranjo. Pri taki razsvetljavi naj spustim skozi strop na molvozu v košarici nabrane štiriperesne deteljice med oba konja. Ako bosta hlastnila po tej vraži oba, bosta ozdravila, ako le eden, bo eden poginil — drugi ozdravil.

Niša stara Roza mi je zatrjevala med jokom, naj pošljem takoj Pintekovega Jurča, da bo nalovil modrase, jim porezal glave, ona bo potem te strupene glave položila na žerjavico in s tem podkadila oba bolnika. Modrasove glave na žerjavici izženejo vsako bolezen.

Tako in enako so se glasili zdravniški nasveti mojih sosedov; konja sta od dne do dne bolj slabela, ker nista marala vzeti prostovoljno prav ničesar. Zadnja dva dni pred smrtjo niti stali nista več mogla.

Peljal sem se do Hrvata, od katerega sem kupil oba konja. Povpraševal sem po njem po celi Zelenu ter okolici, nikdo ni znal, da bi bil kateri od tamošnjih konjerejcev prodal kar dve kobilici na Stajersko.

Ko sem se vrnil iz poizvedovanja za Hrvatom domov, mi je prišel Rus povedat že od daleč, da bom moral poklicati konjederca, ki bo poginjeni živali odpeljal ter odril.

Pripeljal se je konjederec, pregledal svoj plen in mi koj povedal: »Zakaj me niste pozvali poprej? Kobilici sta dobivali mišnico in ker jima je bil ta strup pri Vas odtegnjen namah, sta poginili.«

Česar nisem uganil sam po triletni praksi s konji pri vojaki, česar ni prepoznal star živinozdravnik in kar niso pogruntali vaški vražarji, o tem me je poučila najzadnja oseba v našem okraju — konjederec.

Poslil sem še pogrebca mojih prvih ter zadnjih lastnih konj, naj odpelje živali v mraku, da ne bo vsakdo videl, kako prevaža mrhovino od naše hiše.

Ko je nalagal konjederec svojo robo in sem se jaz poslavljaj od celih 14.000 kron, mi je pošepnil oče: »Moj sinko je imel konjička dva...«

Tako sem barantal s konji jaz kot doslužen vojak, ki je imel skozi več nego tri leta noč in dan posla z vsemi mogočimi konji; a me je tako občutno prevaril en čisto navaden hrvaški seljak!

Baharija ni nikdar dobra in najmanj pa z znanjem o konjskih vrlinah in hibah!

Janko Verbajnsak.

Mornar se je vrnil...

V neposredni bližini Blatnega jezera v zapadni Ogrski stoji sredi lepih gorc majhen, a tembolj razkošno opremljen grad Csopak. Prekrasni park, ki obdaja grad, je živa priča, da stanuje v gradu v času, ko se godi naša povest, bogata plemiška rodbina, lepi red vsenaokrog pa govori o skrbni gospodinji.

In zares je bila grofica Z. ne samo skrbna gospodinja, ki je imela neutrudljivo oko tudi za vsako malenkost pri hiši, marveč je bila tudi sicer zares blaga, da, svojemu otroku-edincu Lajošu predobra mati. Bila je vkljub svojem visokemu pokolenju, saj je bila v sorodstvu s slavnim Hunjadijem, zelo priprava v obleki. Zgodilo se je celo, da je tujece zamenjal njeno sobarico z »premilostno gospo«, ker je v njeni priprosti obleki ni spoznal. Kakor v obleki ponižna, tako je bila tudi sicer zares žena lepih čednosti ter nič manj pobožna. Le eno napako je imela: napram svojem sinu Lajošu je bila skoraj preveč popustljiva, da, imela je do njega preveliko ljubezen. V svojem Lajošu je videla le njega, ki naj prevzame bogato dedščino njenih staršev. Skušala ga je torej bolj ohraniti gradu, posestvu, zemeljskim vrlinam, kakor pa Bogu, čeprav je sicer bila za sebe prav pobožna.

Ni čuda torej, da je otrok Lajoš v letih zrastel v razvajenega, porednega mladeniča — posvetnjaka. Ščasoma je sicer dobra mati začela uvidevati, kaj je dosegla pri Lajošu s svojo rekel bi živalsko ljubeznijo, vendar je bilo že prepozno. Plevel je zadušil rožice v njegovem srcu, drevo se je nagnilo po močnejšem vetru in ta je bil takrat — hrepenenje po nasladnem, nečimurnem življenju ter brezbožnost.

Kot mlad visokošolec je prišel v vrvež velikomestnega peštanskega življenja, kjer se je zgubil skoraj popolnoma. Dneve je prespal, noči spreminjal v dneve, ko je v družbi slabih tovarišev popival, rajal ter igral. Ni čuda, da je začel tudi telesno hirati, prej cvetoča lica njegova so upadla, oči so izgubile svoj lesk, ki je odsev nepokvarjenega srca. Ko ga je nekoč v Pešti njegova mati obiskala, se ga je naravnost prestrašila. Začela je spoznavati, da je s skrbjo, ga ohraniti samo dedščini ter življenju, dosegla ravno nasprotno; toda bilo je skoraj prepozno. Ves bolan se je moral vrniti z materjo domov v sveži zrak, pa tudi, da bi ne imel prilike se udajati nočnim orgijam v dvomljivih, velemestnih gostilnah.

Zdaj je čakala doma grajskega gospoda kaplana težka in velika naloga: vrniti fantu izgubljeno duševno zdravje! »Čevljev, ki so preveč razirgani, ne more niti čevljar več popraviti, pa poskusil bom«, je rekel ob neki priliki grofici.

Bila je zares težka naloga, in sprva Lajoš niti jesti ni hotel pri mizi, kjer je bil navzoč tudi grajski duhovnik, tako zelo je padel v brezbožnost.

Duhovnik je priporočil sebe in fanta Materi božji ter šel na lov. Vrgel je prvo mrežo v obliki fotografičnega aparata. Ko fant niti slutil ni, ga je fotografiral z namerom, mu ob priliki pokazati sliko, kakšen je zdaj poleg slike, ki ga je predstavljala še čilega in zdravega. Kmalu je spoznal, da s samimi pridigami ne bo pri njem nič opravil, ker je bil preveč priklenjen na življenje; začel mu je torej vzbujati predvsem veselje do življenja, ki bi ga skoraj zapravljal. Sprva ga ni hotel poslušati, vendar ga je pa sčasoma tako zelo vzbujal, da mu je obljubil celo, iti z njim na sprehode po krasnem parku ter v okolico. Vsako priliko je na teh sprehodih porabil duhovnik v to, da mu je slikal lepoto življenja narave, za kar je bil dozda popolnoma slep.

Prve tedne še sicer ni mogel pozabiti peštanskih vesellic ter zabav, a polagoma je duhovnik dosegel, da ni le samo pozabil na vse to, marveč da je celo začel mrzeti takšno življenje. Sploh se je jel čuditi, kako je mogel tako daleč pasti. Zdaj misli duhovnik, da je čas predočiti mu Boga ter nadnaravno življenje, toda skoraj bi podrl most za seboj.

»O Bogu pa prosim, da molčite, ker ne verujem v nje-ga«, je bil kratek odgovor.

»Pa zakaj ne?«

»Ker ga ne vidim, kakor tudi duše ne vidim.«

Toda duhovnik se ni dal oplašiti: »Vprašam vas gos-pod, Lajoš, imate li možgane, imate pamet?«

»Imam, morebiti težje kot vi in več pameti kot vi.«

»Dvomim.«

»No, pa zakaj dvomite?« ga vpraša Lajoš že bolj ve-selo.

»Iz istega vzroka, kakor vi dvomite o bitju Boga ter duše, ker ga ne vidite. Tudi jaz dvomim o vaši pameti, ker je ne vidim.«

S tem se je končal ta pogovor, ki pa je vendar le dal povod Lajošu, da je začel o vsem tem razmišljati, čeprav tega na zunaj ni hotel pokazati.

Med tem se je približal adventni čas in Lajoševa mati je želela, da bi vsaj na sveti božični praznik šel Lajoš zopet k sv. maši, kakor je nekaj v otroških letih rad hodil v cerkev, če bi že ne šel k sv. obhajilu.

Toda predno je to obljubil, stalo je duhovnika veliko-truda, vendar je slednjič dosegel, da mu je vsaj obljubil, da bo šel. Vsaj to lepo lastnost je imel, da je bil res mož beseda.

»Kaj ne, gospod Lajoš, da pridete k polnočnici?«

»Pa kaj bom dobil tam«, se ne toliko zaničljivo, kakor bolj šegavo odreže fant.

»Kaj boste dobili, no tisto, česar najbolj pogrešati in kar niste našli v veselih družbah peštanskih.«

»No, kaj pa bi vendar to bilo?«

»Srčni mir«, gospod Lajoš.

»Dvomim.«

»Gospod, pa poskusite, da vaši dobri materi na ljubo pridite!«

Fant se pomišlja, potem pa z odločnim glasom obljubi duhovniku, da se odzove povabilu ter v večje potrjenje proži desnico.

Bilo je v Csopaku lepa navada, da so pri polnočnici peli revni otroci iz bližnje vasi, ki so bili potem od grofice-obdarovani s toplo obleko. Tudi tokrat so med sv. opravilom grajskega duhovnika peli revni otroci pod vodstvom vaškega učitelja.

Ob strani oltarja v klopi sta sedela mati in sin. Grofica je bila zatopljena v gorečo molitev, Lajoš pa je pridno zrl na mlade pevce, ki so bili malodane v raztrgano obleko oblečeni. Sprva si je mislil, ker nimam boljše zabave, se bom pač moral s to zadovoljiti, ko pa je slišal najprej tihe, potem nekoliko močnejše, a vendar milodoneče nežne otroške glasove, se mu je zazdelo, da to niso človeški glasovi, tako lepi so se mu zdeli.

»Tiha noč, o sveta noč«, — razlegalo se je po celi cerkvi, da se je odmevalo tudi v Lajoševem srcu, ki se je začelo topiti. Ni bil več brezbrizen, ni več iskal zabave v cerkvi, začel si je misliti, odkod pri teh revnih, prezeba-joih otrocih ta srčni mir, ki se jim razodeva v vseh njihovih kretnjah in ni se še končalo sveto opravilo, da je prišel na jasno, da je vendarle Bog, v katerem najde človeško srce svoj mir.

Sv. maša je bila končana, duhovnik stopa že v zakristijo, za njim pa plane Lajoš. Čemu neki? Njegova mati se je prestrašila, kaj je prišlo fantu, pa kako se začudi, ko vidi skozi vrata zakristije, kako se Lajoš zgrudi pred duhovnikom na kolena ter precej glasno reče: »Gospod — spoved!«

Kdo je bil bolj vesel, kot kaplan, še bolj pa Lajoševa mati, ker se ji je vrnil zgubljeni sin.

Ko so po obdaritvi pri božičnem drevesu zapeli otroci še enkrat to lepo božično pesem, se Lajoš ni mogel več premagati, pred vsemi pade na kolena pred materjo ter jo prosi odpuščanja za vse bridke ure, ki jih ji je s svojim razuzdanim življenjem prizidal.

»Mati, zdaj sem zopet vaš in hočem vedno vaš ostati. Hvala Bogu, ki mi je pomiril moje razdvojeno srce.«

»Svetu se je rodil nocoj Odrašenik, vam pa, gospa gro-fica, zopet vaš Lajoš«, pristavil je ves ginjen duhovnik.

Nisem zastoj nastavljal mreže, je drugi dan šegavo rekel duhovnik gospodu učitelju, ki se je čudil, kako je to mogoče, da je Lajoš, znan kot brezbožnik, stopil k sv. obhajilu in to še tako ginljivo.

»No da, se je pač povrnil zopet en drzni mornar iz razburkanega morja življenja v pristanišče pravega miru, tistega miru, ki nam ga more dati božično dete«, je sklenil pogovor gospod učitelj ter se vrnil domov, da tudi svoj cem pove, kako lep sveti večer so imeli v Csopaku.

Vesele božične praznike ter srečno Novo leto

želita svojim p. n. naročnikom in čitateljem

Uredništvo in upravnništvo „Slov. Gospodarja“!